

2026-yil 5-mart, 44-son

Yurtimizda inson qadrini ulugʻlash, ayniqsa, ayollar va bolalarning huquq hamda qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilish keyingi yillarda izchil va tizimli tus oldi. Prezidentimizning shu yil 3-martdagi “Ayollar va bolalar huquqlarining himoyasini kuchaytirish hamda ularga nisbatan tazyiq va zoʻravonlik holatlarining oldini olish boʻyicha qoʻshimcha tashkiliy-huquqiy choralar toʻgʻrisida”gi farmoni bu boradagi ishlar rivojida yangi bosqichni boshlab berdi.

AYOLLAR VA BOLALAR HUQUQLARI – DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR YOʻNALISHI

Munajat YOʻLCHIYEVA,
senator

Sharh

Munosabat

Ayniqsa, nikohlanuvchilarni “maishiy zoʻravonliksiz baxtli oilaviy hayotga tayyorlash” maxsus kurslariga bosqichma-bosqich toʻliq qamrab olish vazifasi muhim ahamiyatga ega. Shu maʼnoda, qamrovni 2026-yilga 50 foiz, 2027-yilga 60 foiz va 2030-yilga 100 foizga yetkazish boʻyicha aniq koʻrsatkichlar belgilangani sohada natijaga yoʻnaltirilgan yondashuvni koʻrsatadi. Bu kurslar orqali yoshlarda nizolarni tinch hal etish, oʻzaro hurmat, tenglik va huquqiy madaniyatni shakllantirishga erishiladi. Eng muhimi, profilaktika orqali zoʻravonlikning ildiziga barham berish mumkin.

Mazkur farmonni shunchaki navbatdagi huquqiy qadam sifatida baholash notoʻgʻri boʻladi. Chunki ushbu hujjat jamiyatda ayol va bola shaʼni, qadr-qimmatini va xavfsizligini taʼminlashga qaratilgan aniq strategik dasturdur. Unda davlat organlari va tashkilotlar faoliyatini muvofiqlashtirish, profilaktika mexanizmlarini kuchaytirish, huquqbuzarliklarning oldini olish va jabrlanuvchilarni qoʻllab-quvvatlashning zamonaviy yondashuvlari belgilab berildi.

Erta nikoh va masʼuliyat masalasi

Farmonda alohida eʼtibor nikoh yoshiga yetmagan shaxslar bilan haqiqatda nikoh munosabatlarga kirishish holatlarining oldini olishga qaratilgan. Erta nikoh — nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy va maʼnaviy muammo. U qizlarning taʼlim olishi, kasb egallashi, jamiyatda oʻz oʻrnini topishiga jiddiy toʻsiq boʻladi.

Ongli va barqaror oilaviy munosabatlar

Hujjatda moliyaviy mustaqillikka erishgan, oila qurishga har tomonlama tayyor yoshlar oʻrtasida nikohni ragʻbatlantirish masalasi ham belgilab berilgan. Bu yondashuv oilani shoshma-shosharlik bilan emas, balki masʼuliyat, oʻzaro hurmat va tayyorgarlik asosida barpo etishni nazarda tutadi.

Asiya KUDAYBERGENOVA,
Zangiota tumani Forobiy MFYdagi hokim yordamchisi,
“Shuhrat” medali sohibi

Sharh

Shu bois, soʻnggi yillarda mahalla tizimi jamiyatimizda kechayotgan islohotlarning hal qiluvchi boʻgʻiniga aylandi. Mahallaga qoʻshimcha kuch va imkoniyatlar taqdim etilyapti, vakolat ham, masʼuliyat ham quyi tizimga tushirilmoqda. Har qanday masala mahallaning oʻzida hal etilyapti, ijtimoiy yordam va xizmatlar koʻrsatish mahalla darajasigacha kirib bordi.

Kambagʻallikni qisqartirish, bandlikka koʻmaklashish, oilalar farovonligini taʼminlash, jinoyatchilikning oldini olishda mahalla katta kuch sifatida maydonga chiqmoqda. Ana shunday muhim islohotlar jarayonida “mahalla yetilgisi” tizimidagi hokim yordamchilarining roli ham tobora ortib boryapti.

Bugungi kunda mahallalardagi hokim yordamchilari aholini daromadli mehnatga jalb qilish, bandligini taʼminlash, tadbirkorlikni rivojlantirish, mahallaning “oʻsish nuqtalari”ni aniqlab, drayver loyihalarni ilgari surish borasida faol ishlayapti. Natijada ishsizlik va kambagʻallikni kamaytirish, aholi orasida tadbirkorlik, yaratuvchilik, bunyodkorlik ruhini kuchaytirishga erishilmoqda.

Zoʻravonlikka qarshi murosasiz kurash

Farmon ayollar va bolalarga nisbatan tazyiq va zoʻravonlik holatlarining oldini olish tizimini takomillashtirish, sonini keskin qisqartirish hamda jabrlanuvchilarni qoʻllab-quvvatlashning taʼsirchan mexanizmlarini joriy etishni ham nazarda tutadi.

Bu yerda gap faqat jazo choralariga haqida emas, kompleks yondashuv haqida. Profilaktika, erta aniqlash, huquqiy va psixologik yordam, reabilitatsiya choralarini bir-biri bilan uygʻun holda amalga oshirish lozim. Davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va mahalla tizimi oʻrtasidagi hamkorlik ayni shu maqsadga xizmat qiladi.

Jamiyatda zoʻravonlikka nisbatan murosasizlik muhitini shakllantirish esa eng muhim vazifalardan biri. Zoʻravonlik “oilaviy ish” emas, balki jamiyat xavfsizligiga tahdid ekanini anglashimiz zarur.

Mazkur farmon ijrosini taʼminlashda parlament nazorati alohida ahamiyat kasb etadi. Qabul qilinayotgan qonunlar, amaliy dasturlar va hududlardagi holat tahlili doimiy eʼtiborimizda boʻladi.

Biz uchun eng muhim mezon qabul qilingan normalarning hayotda qanday ishlayotgani, ayol va bolalarning haqiqiy himoyasi taʼminlanayotganidir. Har bir murojaat, har bir holat ortida inson taqdiri turganini unutmashligimiz kerak.

Ushbu farmon 8-mart — Xalqaro xotin-qizlar bayrami arafasida qabul qilinganida ham oʻziga xos ramziy maʼno mujassam. Zero, hujjat xalqimizga taqdim etilgan yuksak huquqiy eʼtibor va ishonch ifodasi oʻlaroq, jamiyatimizda adolat, tenglik va hurmat tamoyillarini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Ayol himoyalangan jamiyat barqaror jamiyatdir. Bolalar huquqi taʼminlangan mamlakat kelajagi mustahkam davlatdir. Oʻzagi, maqsad-mohiyati mana shu ikki jihatta qaratilgan farmon ijrosini taʼminlash esa barchamizning umumiy burchimiz va masʼuliyatimizdir.

XALQIMIZGA HALOLLIK VA SADOQAT BILAN XIZMAT QILISH – FARZANDLIK BURCHIM

Mamlakatimizda mahallalar faoliyatini rivojlantirish boʻyicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Albatta, buning oʻziga xos ramziy maʼnosi, zarurati bor. Zero, mahalla xalq va davlat oʻrtasida bogʻliqlikni taʼminlaydigan, jamiyatdagi islohotlardan har bir inson bahramand boʻlishiga zamin yaratadigan maskandir.

Dildagi gaplar

Masalan, oʻzim faoliyat yuritayotgan Zangiota tumanidagi Forobiy mahallasini olaylik. Bugungi kunda 1200 ga yaqin oiladan deyarli barchasining kichik boʻlsa ham tadbirkorlik loyiihalari bor. Hatto roʻzgʻor tashvishi, bola-chaga parvarishi bilan band boʻlib yuda oʻtirgan ayollar ham xonadonda tikuvchilik, pishiriq tayyorlash, hatto AT kabi zamonaviy sohalarda xizmat koʻrsatmoqda.

ZOʻRAVONLIKKA QARSHI TIZIMLI YONDASHUV – MAMLAKATIMIZNING QATʼIY POZITSIYASI

Farid NAZAROV,
Ijtimoiy himoya milliy agentligi yuridik boʻlim boshligʻi

Sharh

rivojlantirish uchun grant va moliyaviy koʻmaklar beriladi. Agar bunday oilalar ijtimoiy reyestrga kiritilsa, ularga beriladigan moliyaviy yordam amaldagi miqdorlarga nisbatan 1,5 baravar oshirilgan holda taqdim etiladi.

Yoshlarning ongli qaror qabul qilishiga sharoit yaratish, ularni iqtisodiy va huquqiy jihatdan qoʻllab-quvvatlash orqali davlat kelajak avlodning barqaror hayoti uchun zamin hozirlaydi. Nikoh yoshi toʻgʻrisidagi qonunchilik talablarini buzish, erta nikoh yoki 16 yoshgacha boʻlgan homiladorlik holatlarini yashirish kabilar nafaqat huquqbuzarlik, balki bola taqdiriga befarq munosabatdir. Shu bois, yangi taritbga koʻra, bunday holatlarning latentligini bartaraf etish, yaʼni yashirin qolishining oldini olish davlat siyosatining ustuvor vazifasi sifatida belgilanmoqda.

Erta nikoh yoki 16 yoshgacha boʻlgan homiladorlik holatlari aniqlangan taqdirda bu haqda ichki ishlar organlari hamda “Inson” ijtimoiy xizmatlar markazlariga xabar berish majburiyati fuqarolarning oʻzini oʻzi boshqarish, fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlari, taʼlim va sogʻliqni saqlash muassasalari, shuningdek, diniy idora vakillari zimmasiga yuklatilmoqda. Bu mexanizm “koʻrdim — bilimdim” amaliyotiga chek qoʻyib, jamiyatning har bir boʻgʻinini bolalar manfaatini himoya qilish jarayoniga jalb etadi.

Muhimi, mazkur holatlar toʻgʻrisida xabar bermalasik maʼmuriy javobgarlikka tortish uchun asos sifatida belgilanmoqda. Endi erta nikoh yoki voyaga yetmagan qizlar bilan bogʻliq huquqbuzarlik holatlarini yashirish yoki sukut saqlash orqali “betaraf” boʻlish imkonini qolmaydi.

Davlat profilaktikani faqat moliyot muhofaza qiluvchi organlar vazifasi sifatida emas, balki butun jamiyatning umumiy masʼuliyati sifatida belgilab, shaffoflik va javobgarlik tamoyillarini amalda qaro toptirmoqda. Shu bilan birga, erta nikoh va homiladorlik holatlari aniqlangan voyaga yetmagan qizlar haqidagi maʼlumotlarning sir saqlanishi hamda ularning huquqiy himoyasi taʼminlanishi alohida kafolat sifatida nazarda tutilmoqda.

Bundan tashqari, jinoyat va hodisalarni roʻyxatga olish boʻyicha elektron tizim doirasida

erta nikoh va 16 yoshgacha boʻlganlarning homiladorlik holatlaridan xabardor qilish imkonini beruvchi “Oʻsmir-signal” moduli yoʻlga qoʻyiladi.

Zamonaviy axborot texnologiyalariga tayan-gan bunday tizim huquqbuzarliklarning erta bosqichda aniqlanishi, bolalarni xavfli muhitdan oʻz vaqtda himoya qilish va idoralararo hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu tariqa davlat profilaktika, shaffoflik va javobgarlik tamoyillarini amalda qaror toptirmoqda.

Shu bilan birga, himoya orderi berilgan jabrlanuvchi xotin-qizlarning xavfsizligini taʼminlashda zamonaviy raqamli mexanizmlardan foydalaniladi. Xususan, ularning roziligi asosida aloqa vositalari (telefon, planshet va boshqa qurilmalar)ga Ijtimoiy himoya milliy agentligining “SOS chaqiruv” funksiyasiga ega boʻlgan “my.ihma.uz” mobil ilovasi oʻrnatiladi. Bu mexanizm zoʻravonlik xavfi yuzaga kelgan holatda jabrlanuvchining zudlik bilan tegishli xizmatlarga signal berishi imkonini yaratadi.

Zoʻravonlik holatlarida vaqt hal qiluvchi omil ekanini hisobga olsak, “SOS chaqiruv” mexanizmi har bir daqiqaning ahamiyatini inobatga olgan holda ishlaydi. Mazkur ilovadan foydalanish faqat jabrlanuvchining roziligi

standartlarga mos ravishda ishlab chiqilgani bilan ahamiyatlidir.

Ayollar va bolalar huquqlarini himoya qilish tizimini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish maqsadida huquqiy boʻshliqlarni bartaraf etish va javobgarlikning aniq, samarali hamda adolatli tizimini shakllantirish koʻzda tutilmoqda. Xususan, ayollarni aynan jinsii sababli qasddan oʻldirish — femitsid, oila aʼzolarini qasddan oʻldirish — familitsid kabi ogʻir jinoyatlarni alohida huquqiy toifa sifatida belgilash masalasi jinoyatning ijtimoiy xavflilik darajasini toʻgʻri baholash va jazoning adolatli tayinlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, shaxsni irodasiga qarshi mumtazam taʼqib qilish — stalking, internet yoki ijtimoiy tarmoqlar orqali sodir etiladigan kibersoʻravonlik, voyaga yetmaganlardan jinsiy maqsadlarda foydalanish hamda onlayn muhit orqali ishonchini qozonib, ularni noqonuniy harakatlarga jalb qilish — onlayn grumming kabi yangi shakldagi tahdidlarga nisbatan aniq javobgarlik choralarini belgilash taklif etilmoqda.

Xalqaro amaliyotda zoʻravonlikka qarshi kurashishga barqaror taraqqiyotning asosiy sharti sifatida qaralmoqda. BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlarida gender tenglik va zoʻravonlikni

asosida amalga oshirilishi uning shaxsiy huquq va erkinliklariga hurmat tamoyili saqlanishini taʼminlaydi.

Hujjatga binoan, ayniqsa, erta nikoh bilan bogʻliq holatlarga nisbatan javobgarlikni kuchaytirish, huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini takomillashtirish, maxsus tayyorgarlikdan oʻtgan tergovchilar va sudyalarni jalb etish kabi choralarini qoʻllash amaliyoti yangi bosqichga olib chiqilmoqda.

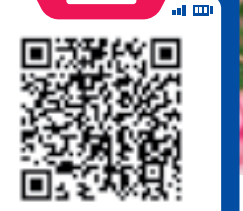
Xalqaro tajriba ham ayollar va bolalarni zoʻravonlikdan himoya qilish masalasida faqat jinoyi jazo yetarli emasligini koʻrsatadi. BMTning Bola huquqlari toʻgʻrisidagi konvensiyasi, Xotin-qizlarni kamsitishning barcha shakllariga barham berish toʻgʻrisidagi konvensiyasi, Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi kabi xalqaro hujjatlar davlatlarni profilaktika, himoya va reabilitatsiya choralarini kompleks koʻrishga chaqirgan. Shu nuqtayi nazardan ham mazkur hujjat ayni xalqaro

bartaraf etish alohida ustuvor yoʻnalish etib belgilangan. Mazkur farmon tufayli global maqsadlar milliy qonunchilik va milliy amaliyot bilan uygʻunlashtirilmoqda. Eng muhimi, ushbu hujjat jamiyatda huquqiy madaniyatni oshirish, yoshlarda masʼuliyat va ongli munosabotni shakllantirishga xizmat qiladi. Erta nikohning salbiy oqibatlari, zoʻravonlikning inson taqdiriga taʼsiri haqida keng tushuntirish ishlari oʻtkazilishi belgilab qoʻyilgani bu sohada mafkuraviy yondashuv ham kuchayganidan dalolat beradi.

Mazkur farmon ayollar va bolalar huquqlarini himoya qilish sohasida yangi davrni boshlab berdi. U Konstitutsiya normalari, milliy qonunchilik, xalqaro majburiyatlar va ilgʻor xorijiy tajribani uygʻunlashtirgan holda kompleks, tizimli hamda insonparvar mexanizmini shakllantirmoqda. Bu esa mamlakatimizda har bir ayol va har bir bola oʻzini himoyalangan, qadrlangan va davlat eʼtiborida deb his qilishini taʼminlaydi.

Izhor

USHBU MAQOLANI QORAQALPOQ TILIDA HAM OʻQISH UCHUN QR-KODNI SKANER QILING!

Prezidentimiz qaroriga muvofiq, Zulfiya nomidagi davlat mukofoti sovrindori boʻlish biz uchun ulkan sharaf va ayni paytda katta masʼuliyat demak. Bunday yuksak eʼtirof, ragʻbatni yurtimizda faol va isteʼdodli xotin-qizlarning oʻz salohiyatini namoyish etishi, jamiyatda munosib oʻrin egallashiga qaratilayotgan eʼtibor va gʻamxoʻrlikning yorqin ifodasi deb bilamiz.

YUKSAK EʼTIROF – BIZ UCHUN KATTA ISHONCH VA MASʼULIYAT

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti talabalari sifatida ushbu mukofotga sazovor boʻlganimizdan nihoyatda faxrlanamiz. Chunki universitetimiz bugungi kunda nafaqat Qoraqalpoqʻiston, balki butun mamlakatimiz miqyosida ilmiy salohiyati, zamonaviy taʼlim muhiti va iqtidorli yoshlarni qoʻllab-quvvatlash tizimi bilan alohida nufuzga ega.

Universitetdagi bu sharoit, ustozlarning doimiy eʼtibori va qoʻllab-quvvatlovi bilim olishga intilishimizni yanada kuchaytirdi. Ayniqsa, yoshlar tashabbuslarini ragʻbatlantirish, ilmiy, ijodiy va ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan muhit shaxsiy rivojlanishimizda muhim omil boʻlayotir.

Bugungi natijalarimiz faqat shaxsiy muvaffaqiyatimiz emas, avvalo, universitetimiz professor-oʻqituvchilari, ustozlarimiz va bizni har tomonlama qoʻllab-quvvatlab kelayotgan jamoaning mehnati samarasi deb hisoblaymiz. Bizga bildirilgan ishonch, yaratilgan imkoniyatlar va berilgan bilimlar ushbu yuksak mukofot sari yetaklagan eng muhim omillar boʻldi.

Bir universitetdan bir vaqtning oʻzida ikki talabaning Zulfiya nomidagi davlat mukofoti sovrindori boʻlishi biz uchun alohida faxrdir. Bu holat universitetimizda qizlarning taʼlim olishi, liderlik qobiliyatini rivojlantirish hamda jamiyat hayotida faol ishtirok etishi uchun yaratilgan keng imkoniyatlarning amaliy natijasi deb bilamiz.

Shu kungacha universitetimizdan 10 nafar iqtidorli qiz ushbu nufuzli mukofotga erishganidan faxrlanamiz. Kelgusida egallagan bilim va tajribamizni yurtimiz ravnaqi, ilm-fan taraqqiyoti hamda jamiyat rivojiga munosib hissa qoʻshishga safarbar etamiz.

Bizga ishonch bildirgan Prezidentimizga, universitet rahbariyatiga, ustozlarimiz va otionalarimizga samimiy minnatdoriy bildiramiz. Ushbu eʼtirof bizni yanada koʻproq oʻqish, izlanish va Vatanimiz taraqqiyoti yoʻlida xizmat qilishga undaydi.

Dilnoza ERIMBATOVA,
Indira SATNIYAZOVA,
Zulfiya nomidagi davlat mukofoti sovrindorlari

Yangi O‘zbekiston bunday natijaga o‘tgan 10 yil davomida tinimsiz mehnat, izlanish orqali erishdi. Buning qanchalik katta natija keltirayotganini Surxondaryodagi islohotlar, yangi belgilangan marralar misolida ham ko‘rishimiz mumkin.

Prezident tashrifidan so‘ng

MENING MANGU HAYRATIMSAN, SURXONDARYO!

Boshlanishi 1-betda

Jarqo‘rg‘on tumanining katta qismi mana shunday cho‘ldan iborat. Shu bois, suvsiz cho‘lda asosan cho‘ponlar yashagan. Qum barxanlaridan iborat dashtda qo‘ra tiklash ham oson emas. Chunki imorat uchun zarur barcha narsa, hatto paxsadevor uchun tuproqni ham tashib kelish kerak.

Tumandagi “Yangi O‘zbekiston” massivi barpo etilgan joy yaqin-yaqingacha cho‘ponlar yashaydigan ovloq manzil edi. Mahalla nomi ham shunga xos tarzda Qorayantoq deb atalardi. Hozir butunlay zamonaviy qiyofaga kirgan mahallani o‘ziga xos mo‘jaz shaharcha, desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Biz o‘tirgan mashina massiv hududiga yaqinlashar ekan, avvalo, mahallaning yashil “belbog‘i”ga duch keldik. Tomchilatib sug‘orish tizimi joriy etilgan yashil maydonda turfa nihollar qator saf tortgan.

— Mana shu ish puxta reja bilan qilinibdi, — deydi hamrohlarimizdan biri ko‘chatlarga ishora qilib. — Yozda cho‘lning issiq yuzni kuydiradi. Daraxt ko‘p bo‘lsa, massivga garmel “bostirib” kirolmaydi-da!

— Mahallaga yetib olaylik, bunga o‘xshash rejali ishlarning ko‘pini ko‘rasiz, — gapga qo‘shiladi yoshi ellikni qoralagan haydovchimiz Akbar aka. — Katta shaharlarda qanday sharoit bo‘lsa, hammasi shu yerning o‘zida bor.

Shu chog‘ ko‘p qavatli uy bo‘lganidan keyin shahar sharoiti bo‘lishi aniq-ku deb o‘ylaysiz. So‘ng Prezidentimiz tashrif buyurgan massivda zamonaviy o‘quv markazi borligi, yangi maktab qurilgani yodga tushadi. Ha, endi har bir mahallada kattami-kichik o‘quv markazi bor, maktablarning zamonaviy qiyofaga kirishi yangilik emas-ku. Ammo mahalla bilan yaqindan tanishar ekanmiz, bunday o‘ylar xato ekanini, ming bora eshitganidan ko‘ra, bir marta kelib ko‘rish afzaligini anglaymiz.

Ayni dam mahallaga “Yangi O‘zbekiston” nomi bejiz berilmaganiga amin bo‘lamiz. Chunki massivdagi har bir jihat yangi O‘zbekiston qiyofasiga, undagi islohotlar ruhiga uyg‘un. Masalan, mamlakatimizda muammolarni joyida hal etishga jiddiy e‘tibor berilyapti. Buning uchun mahalla tizimi bosqichma-bosqich, ammo qisqa muddatda tubdan isloh etildi. “Yangi O‘zbekiston” MFYda mana shu ishlarni to‘g‘ri tashkil etish uchun barcha shart-sharoit yaratilgan.

— Shu mahallada qirq yildan beri yashayman, — deydi mahalla raisi Elmurod Aliyiyorov. — Biz ham mol bog‘ib, qirlarga qo‘y haydad katta bo‘lganmiz. Oxirgi uch yilda mahallamiz butunlay o‘zgarib, shaharchaga aylandi. Mahallamizning binosi yo‘q edi. Hali u, hali bu tadbirkorning binosida ijarada turardik. Tez-tez ko‘chishga majbur edik. Mahallamiz uchun barcha shart-sharoitga ega zamonaviy bino qurib berildi. U yerda “mahalla yetitilgi” ishlashi, ochiq, shaffof tizimdan samarali foydalanishi uchun zarur texnik imkoniyatlar yaratilgan. Ancha yillardan beri mahalla tizimida turli lavozimlarda ishlaganman. Hozirgiyar sharoit, imkoniyat hech qachon bo‘lmagan. Mahalla ahlini band qilish uchun shu yerning o‘zida ko‘plab tadbirkorlik subyektlari ishga tushirildi. Savdo va xizmat ko‘rsatish markazlari ochildi. Bunday imkoniyatlardan aholi juda mamnun.

Mahallada 68 ta ko‘p qavatli uy qurildi. Ulardagi 1,5 mingta xonadonga aholi ko‘chib kirdi. Rejaga ko‘ra, ko‘p qavatli jami 116 ta uy qurilishi kerak. Hozir qurilish davom etyapti. Qolgan uylar ham tez orada bitadi. Muhimi, uylarga kommunal xizmat ko‘rsatishdagi barchasi markazlashgan tizimga ega. Bundan tashqari, poliklinika, 180 o‘rinli bog‘cha, 330 o‘rinli maktab qurildi. Ilgari bunday sharoit yo‘q edi. O‘quvchilar qishda sinfxonada o‘tirib sovuq yerd.

Hozir zamonaviy qozonxonasi bor. Xonalar issiq, zamonaviy o‘quv qurollari, zarur texnik vositalar bilan to‘liq jihozlangan. Ko‘p qavatli uylar uchun ikkita markazlashgan qozonxona qurilgan.

Mahallaning infratuzilmasi ham havas qiladigan darajada. Ilgari bu joylarda chiroq, yorug‘lik yo‘q edi hisob. Hozir ko‘chalar charog‘on. Xavfsiz yo‘lakni aytmayisizmi! Kechki paytlarda yoshlar, nuroniy otaxon va onaxonlar shu yo‘lak bo‘ylab sayrga chiqadi. Endi shaharga borish shart emas, hamma sharoit shu yerning o‘zida muhayyo qilindi.

Yangi O‘zbekistonni bunyod etish bilan birga oldimizga Uchinchi Renessans poydevorini qo‘yishdek katta marrani olganmiz. Buning uchun esa, albatta, zamonaviy bilimlarni egallagan, ruhiyati milliy tafakkur bilan boyigan avlod zarur. “Yangi O‘zbekiston” massivida buning uchun ham yetarlicha sharoit yaratilgan. Nafaqat yaratilgan, balki boshqalarga namuna bo‘ladigan jihatlar ham bor. Birgina maktabdan misol, ushbu muassasa davr talablariga to‘la javob beradi.

Muhimi, mamlakatimiz siyosatiga mos ravishda maktabda barcha uchun teng sharoit yaratilgan. Xususan, nogironligi bo‘lgan bolalar uchun zarur imkoniyatlar yaratilib, inklyuziv ta‘lim yo‘lga qo‘yilgan. Maktab hovlisiga kirib borar ekanmiz, o‘quvchi qizlarga duch keldik. Ulardan biri maxsus aravachada, sinfdoshi esa uning yonida quvnoq ohangda nimadir haqida suhbatlashib ketardi. Tasodifan o‘qituvchilardan ham avval bizga yo‘liqqan bu o‘quvchilar tashrifida Prezidentimiz bilan uchrashgan, birga suratga tushgan o‘quvchilar ekan.

— To‘g‘iz yil uйда tahsil olgandim. Maktabga kelganimga bir yildan oshdi. Bu yerda ko‘p do‘stlar topdim, — deydi maktab o‘quvchisi Feruza Jumaqulova.

Uning gapini sinfdoshi tasdiqlab, suhbatga qo‘shiladi.

— Feruza maktabimizga kelganiga bir yildan sal oshdi. Hozir darslarni birga o‘zlashtiramiz. Tanaffusda hovlida aylanib gurgunglashamiz. Unga qarashish, kutib olib, kuzatib qo‘yish uchun maxsus o‘qituvchi ham tayinlangan, — deydi sinfdoshi Mushariy Karimova. — Kelgan paytlarida o‘quvchilar bilan unchalik chiqisha olmasdi. Mana, hozir darslarni yaxshi o‘zlashtirib, biz bilan yaqin dugona bo‘lib ketdi. Hatto yaxshi o‘qigani uchun shu yil ona tili fanidan o‘tkazilgan olimpiadada, bilimlar bellashuvida ham qatnashdi.

Ushbu maktabda hozir 500 dan ziyod o‘quvchi ta‘lim olmoqda. Nogironligi bor bolalarni zamonaviy standartlar asosida o‘qitish uchun alohida yondashuvlar joriy etilgan. Maktabda 50 ga yaqin maxsus mutaxassis va pedagog faoliyat yuritmoqda. Maktab hovlisi, yo‘laklar, o‘quv xonalari, ovqatlanish, muolaja xonasi hamda sport zali zarur sharoitlar bilan ta‘minlangan. Mana shuning o‘ziyoq ijtimoiy davlat tamoyilini to‘la ifoda etadi. Muhimi, maktabda bilim olishning zamonaviy metodlari joriy etilmoqda.

— Maktabimiz 2023-yil sentabr oyidan buyon faoliyat yuritmoqda. U 330 o‘ringa mo‘ljallangan. Inklyuziv ta‘lim ham yo‘lga qo‘yilgan. Ushbu ta‘lim ilk yo‘lga qo‘yilganida uddalay olarmikanmiz degan hadik bor edi, — deydi 66-maktab direktori Shahzoda Kamolova. — Chunki nogironligi bor bolajonlar bilan ishlash, ularning ko‘ngliga yo‘l topish oson emas. Hozir to‘rtta shunday o‘quvchimiz sog‘lom bolalar singari jamiyatga qo‘shilib ketdi. Bundan hamma pedagoglar va ota-onalar, o‘quvchilar mamnun. Prezidentimiz maktabimizga tashrif buyurib, yaratilgan sharoitlar bilan tanishdi. Sun‘iy intellekt, raqamlashtirish bilan bog‘liq yo‘nalishlarning yoshlar hayoti va kelajagi uchun

SURXONDARYO!

“Ayni dam mahallaga “Yangi O‘zbekiston” nomi bejiz berilmaganiga amin bo‘lamiz. Chunki massivdagi har bir jihat yangi O‘zbekiston qiyofasiga, undagi islohotlar ruhiga uyg‘un.”

naqadar muhim ekaniga e‘tibor qaratdi. Oldimizga yangi vazifalar qo‘yib, bizga juda katta ishonch bildirdi.

Gap ta‘lim haqida ketar ekan, mahallaning yana bir o‘ziga xos jihatini aytish zarur. Ya‘ni mahallada xorijiy tillar va axborot texnologiyalari o‘quv markazi ish boshlagan.

— Xorijda o‘qib kelib, tumanimiz markazida kichik o‘quv markazi ochish bilan faoliyat boshlaganman, — deydi o‘quv markazi rahbari Yigitali Abdullayev. — Yurtimizga qaytib kelib ish boshlashimga yangi O‘zbekistondagi islohotlar sabab bo‘lgan. Shundan keyin o‘quv markazimizni asta-sekin kengaytirib bordik. 2025-yilda 6,5 milliard so‘g‘im hisobiga ushbu massivda o‘quv markazi barpo etdik. Majmuamiz 400 o‘ringa mo‘ljallangan. Unda yiliga 2 mingdan ortiq yosh ta‘lim olishi, loyihalar ustida ishlashi

mumkin. Markazimizda 200 ga yaqin o‘quvchi kompyuter savodxonligi va “front-end” yo‘nalishlarini muvaffaqiyatli yakunlab, sertifikat oldi. Bundan tashqari, 150 ga yaqin o‘quvchimiz IELTS imtihonlarida B2 va undan yuqori natijalarni qayd etdi. Markazda 20 ga yaqin mutaxassis faoliyat yuritmoqda.

Davlatimiz rahbari markazimizga tashrif buyurib, sharoitlar bilan tanishdi. Bir qator tashabbuslar ilgari surildi. Xususan, o‘quv markazlari uyushmasini tashkil etish taklifi bildirildi. Bu o‘quv markazlariga juda katta imkoniyatlar yaratadi. Ular bir-biri bilan bevosita tajriba almashish imkoniga ega bo‘ladi. Yutuqlar rag‘bat olib, respublika miqyosida ommalashtiriladi. Bularning barchasi yurtimizda ilm-fanni rivojlantirish uchun bajarilmoqda. Yana bir muhim jihat. Prezidentimiz yoshlarga xorij tillarini o‘rgatish, zamonaviy bilimlarni berish bilan birga ularni milliy urf-odat va qadriyatlar ruhida, vatanparvar qilib tarbiyalash vazifasini ham qo‘ydi. Ochig‘i, bu jihat bizni jiddiy o‘ylashga, o‘ziga xos tayyorgarlik ko‘rishga undadi. Chunki milliy tafakkumi yoshlar ongiga chuqur singdirish o‘qituvchilardan shunga munosib tayyorgarlikni, maxsus o‘quv qo‘llanmalar yaratishni talab etadi. Hozir shu kabi muhim vazifalar ijrosi haqida izlanishni, amaliy harakatlarni boshladik. Xususan,

axborot texnologiyalari yo‘nalishida 500 dan ortiq mutaxassis tayyorlash, 50 ta yangi ish o‘rni yaratish va xususiy maktab ochish harakatidamiz.

Yangi O‘zbekistondagi yana bir muhim islohotlardan biri, hech shubhasiz, aholi xavfsizligi, tinch va osuda mahalla muhitini yaratish masalasidir. Mahallada bu jihatga alohida e‘tibor qaratilgan. Jumladan, mahalla hududi kattaligi hisobiga ikki nafar profilaktika inspektori faoliyati yo‘lga qo‘yilgan. Bundan tashqari, massivda “mahalla muhofazasi” xizmati tashkil etilgan. Endi mahalla raisi va boshqa mas‘ullar kuz-qish mavsumida xavfsizlik masalasini uyma-yur yurib, aholiga tushuntirishga majbur emas. Ular o‘zining asosiy vazifasi — aholi masalalarini hal etish bilan shug‘ullanadi. Xavfsizlik masalasi esa mahallaga birkiritilgan inspektor zimmasida.

— Hozir mahallamizda 2020 ta xonadon bor. Ularda 8 mingdan ziyod aholi istiqomat qiladi, — deydi profilaktika inspektori Og‘abek Allahberdiyev. — Avval hududdagi o‘soyishtalikka faqat mahalla raisi va profilaktika inspektori mas‘ul deb qaralardi. Hozir nafaqat mahalla, balki tuman, viloyat, respublika darajasidagi rahbarlar ham quyi bo‘g‘inga tushib, fuqarobay, xonadonbay ishlarni tashkil etmoqda. Natijada mahallamizda so‘nggi ikki yilda jinoyat sodir bo‘lmadi, “yashil” toifaga kirdi. Mahalla hududida 78 ta kamera o‘rnatilgan. Shundan 44 tasi yuzni tanib olish imkoniga ega, 4 tasi avtomatik ro‘yxatga oladigan, 30 tasi kuzatuv kamerasidir. “Xavfsiz yo‘lak”, “xavfsiz xonadon” tamoyillari ham amalda. Qo‘riqlash xizmati ham yo‘lga qo‘yilgan.

Yangi O‘zbekistondagi yana bir muhim islohot bu, hech shubhasiz, aholi daromadini oshirish, kambag‘allikni qisqartirishdir. Qolaversa, aholiga sifati xizmat ko‘rsatish,

ijtimoiy himoya masalasi ham muhim. Mazkur masalalarga ham mahallaning o‘zida yechim beradigan loyihalar ishlab chiqilgan. Xususan, 7 ta mikromarkaz hamda 5 ta savdo va maishiy xizmat ko‘rsatish obyekti qurilgan. “Yangi yoshlar” boshqaruv servis kompaniyasi ish boshlagan. E‘tiborlisi, kompaniya tumandagi 161 ta ko‘p qavatli uyga xizmat ko‘rsatadi. Shundan 54 tasi mazkur massivda joylashgan. Bu ham qo‘shimcha ish o‘rni, ham sifati xizmat

degani. Hududdagi ko‘p qavatli uylar tomiga 5-15 kilovattli quyosh panellari o‘rnatilgani esa tabiatni asrash, “yashil” energiyaga o‘tishdagi islohotlarga uyg‘undir.

Bundan tashqari, ichimlik suv, issiqlik tarmoqlari, 3 kilometrga yaqin gaz quvuri tortilgan. Shu yerda 250 kilovattli transformator o‘rnatilgan. Qolaversa, 4,5 gektarga manzarali va mevali daraxtlar, dasht hududidagi 300 gektar maydonga esa saksovol o‘simliklari ekilgan. Muhimi, kelgusida bu yerda yana 50 ga yaqin uy quriladi. Jumladan, joriy yilda yana 14 ta (280 xonadonli) ko‘p qavatli uy-joy, yangi yo‘llar qurilishi, ko‘kalamzorlashtirish hamda istirohat bog‘i barpo etilishi rejalashtirilgan. Ayni damda qurilish ishlari davom etmoqda.

Mahalla bilan tanishib, uning yashil yo‘laklari, gulga burkangan ko‘chalari oralar ortga qaytishga shayanlar ekanmiz, yuzidan nur yog‘ilib turgan nuroniyga duch keldik. Otaxon epchillik bilan bizdan oldin salom berdi.

— Bizdan ham gap oling-da, uka, rahmatimizni, shukronamizni ol bilsin, — deydi mehnat faxriysi Abdullaxon Tursunov jurnalist ekanimizni bilgach. — Mahallamiz aholisi shaharga va bozorni izlab uzoqqa borishiga hojat yo‘q. Bir qadam qo‘ying, hammasi muhayyo. Ilgari bunday ovloq joylarda mana shunday shaharcha quriladi, desa birov ishonmasdi. Eshittingizmi, Toshkentdan keladigan poyezd yo‘li ham zamonga moslanarkan. Endi 14 soatda keladigan poyezd 7 soatda yetib kelarmiz. Poyezdimiz ham islohotlarimizdagi tezlik olarkan deb xursand bo‘lib o‘tirmiz.

Otaxonning duosini olib ortga qaytarkanmiz, hamrohlarnimiz yuzida mamnunlik balqiydi.

Ular ham biz kabi bu maskandan olis ketgisi kelmayotganday ortiga, qum barxanlari aro qad rostlagan baland binolar, zamonaviy tadbirkorlik subyektlaridan ko‘z uzmaydi. Ortimizdan “Yashil makon” loyihasi doirasida ekilgan nihollar xo‘shlashib qo‘l siltayotganday ko‘rinadi.

Yo‘ldoshlarning suhbatlari beixtiyor Prezidentimizning Surxondaryoga tashrifi, shu munosabat bilan boshlangan katta islohotlarga ulanib ketadi. Kimdir vohta katta sanoat maydoniga aylanib borayotganini eslaydi. O‘tgan yili viloyat yalpi hududiy mahsulot hajmi 63,7 trillion so‘mga yetganini maqtanadi. Yirik sanoat korxonalari qariyb 30 taga, kichik korxonalar 4820 taga yetkazilgani, ulardagi mahsulotlar xorijga ham sotilayotgani qizg‘in muhokama mavzusiga aylanadi.

“Ey, eksport mayli, lekin chekka bir viloyatga 2,1 milliard dollar qiymatidagi xorijiy investitsiya o‘zlashtirilganiga nima deysiz”, gapni ilib ketadi yana bir hamrohimiz. U gapining tasdiq‘i uchun davlatimiz rahbari tashrif davomida umumiy qiymati 7,1 milliard dollar bo‘lgan 44 ta loyihani ishga tushirganini ham eslaydi.

— Bularning barchasi ish o‘rni, daromad, Surxondaryo uchun pul degani, — deydi og‘ir-bosiq bo‘lib kelayotgan haydovchimiz. — Menimcha, ichimlik suv esdan chiqmaydigan ish bo‘ldi. To‘palang suv omboridan Termizgacha toza ichimlik suvni olib kelish tarixiy ish!

Tag‘in gap tomorqa maktabiga ulanadi. Endi hamrohlar dehqonlar ham ilm bilan ish ko‘rish kerak ekan, Surxondaryoda bu borada katta imkoniyatlar borligini muhokama qiladi. Yeldek ketib borayotgan mashina oynasidan tashqariga qaraymiz. Ikki yon baland qum barxanlari. Ular sahradagi karvon yo‘lini eslatadi. Necha asrlar oldin, Buyuk ipak yo‘lidan avval ham bu yerda karvon yo‘llari bo‘lgan. Ulardan biri “Lojvard yo‘li”dir.

Bronza davriga (mil. avv. III-II ming yilliklar) oid bu yo‘lning bir tarmog‘i Badaxshon,

Baqriya va Marg‘iyona hududlarini Xorazm, So‘g‘d, Markaziy Qozog‘iston va Ural bilan, yana bir tarmog‘i esa Baqriya va Marg‘iyonani Mesopotamiya bilan bog‘lagan. Yo‘l nomi Badaxshon lojuvardi bilan bog‘liq. Ana shu yo‘l qadim Termiz rivojiga hissa qo‘shgan. Yoki Termiz taraqqiy etgan shahar bo‘lgan uchun karvon yo‘li shu hududdan o‘tgan. Bu ikkisi birbiriga chambarchas bog‘liq.

Ehtimol, ikkinchi taxmin haqiqatga yaqin. Zero, bugun ham yangi O‘zbekistondagi islohotlar, keng imkoniyatlar dunyo ahlini Markaziy Osiyoga chorlamogda. Bu esa bizni lojuvard kabi zamonaviy karvon yo‘liga munosib hissa qo‘sha olish salohiyatimiz borligini anglatadi.

Yangi O‘zbekiston bunday natijaga o‘tgan 10 yil davomida tinimsiz mehnat, izlanish orqali erishdi. Buning qanchalik katta natija keltirayotganini Surxondaryodagi islohotlar, yangi belgilangan marralar misolida ham ko‘rishimiz mumkin.

Shu o‘rinda shoir Shodmonqul Salomning quyidagi misralari yodga tushadi:

Hazrat Sulton ko‘qqisida erigan qor,
Termizniyning ziyoratin qilar bajo.
Ikki tog‘ning orasida bir osmon bor,
Ko‘kragimni to‘ldirgandir o‘shal havvo.
Bobotog‘dan Boysuntoqga uchar lochin:
Mening mangu hayratimsan, Surxondaryo!

**Boboravshan G‘OZIDDINOV,
Sharvar TO‘RAYEV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbirlari**

4

JARAYON

2026-yil 5-mart, 44-son

O'zbekistonda 2017-yildan buyon bozorlarni liberallashtirish va boshqaruvni yaxshilashga qaratilgan iqtisodiy islohotlar tufayli barqaror o'sish sur'atlari saqlanib qoldi. 2023-yilda yalpi ichki mahsulot (YIM) kuchli tashqi talab, iste'mol va investitsiyalar o'sishi hisobiga 6 foiz oshdi.

YANGI O'ZBEKISTON

Tahlil

YANGI INNOVATSION G'OYA
VA ERKIN BOZORGASOSLANGAN IQTISODIYOT

Sarvar MAHMUDOV,
O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti huzuridagi
Davlat siyosati va boshqaruvi
akademiyasi tadqiqotchisi

Davlatimiz rahbari 2017-yil 22-dekabrda Oliy Majlis va xalqimizga Murojaatnomasida: “Bugun biz davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini tubdan yangilashga qaratilgan innovatsion rivojlanish yo'liga o'tmoqdamiz. Bu bejiz emas, albatta. Chunki zamon shiddat bilan rivojlanib borayotgan hozirgi davrda kim yutadi? Yangi fikr, yangi g'oyaga, innovatsiyaga tayangan davlat yutadi”, deya alohida ta'kidlagan edi.

O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish jarayoni nafaqat mintaqaviy, balki xalqaro miqyosda ham muhim ahamiyatga ega. Har bir davlat rivojining asosiy poydevori uning iqtisodiyotidir. Jahon bozorida yetakchi davlatlar bilan raqobatbardosh bo'la olish uchun mamlakatning import va eksport darajalari yuqori bo'lishi lozim.

Sababi faqatgina import hajmi oshsa, davlat byudjetiga katta miqdorda zarar yetishi mumkin va aksincha holatga duch kelsa, ya'ni eksport hajmi haddan tashqari oshib ketsa, bu davlatning ichki bozoriga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli ancha yuqori.

Prezidentimiz ta'biri bilan aytganda, eng muhimi, mamlakatimiz iqtisodiy siyosatida noreal raqamlar ortidan quvish, amalga oshmaydigan xomxayollarni haqiqat sifatida taqdim etishdek noma'qul ish uslubi tanqidiy qayta ko'rib chiqildi. Amaliy natijadorlik, inson manfaati va yana bir bor inson manfaati islohotlarning bosh maqsadi etib belgilandi.

So'nggi yillarda O'zbekiston o'z iqtisodiyotini liberallashtirish va global iqtisodiy maydonga integratsiya qilish uchun keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirdi. Ushbu islohotlar nafaqat ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish, balki xorijiy sarmoyadorlarni jalb qilish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirishga qaratilgan. Shuningdek, davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish va korrupsiyaga qarshi kurashish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va byudjet daromadlarini ko'paytirish yo'nalishlarida ham sezilarli o'zgarishlar qilindi.

Mamlakatning strategik joylashuvi, boy tabiiy resurslari va yosh aholi soni iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omillardan. Biroq iqtisodiy barqarorlikni saqlab qolish va rivojlanishni davom ettirish uchun qator muammolarni hal etish zarur. O'zbekiston yer osti boyliklari, xususan, gaz, neft va minerallarga boy mintaqada joylashgan. Ushbu resurslar mamlakatning iqtisodiy o'sishida muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston aholisining katta qismini yoshlar tashkil etadi. Bu, o'z navbatida, yangi ish o'rnlari yaratish va innovatsion g'oyalarni amalga oshirish uchun imkoniyatlar beradi. Qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar sohalarini diversifikatsiyalash dasturlari ishlab chiqilmoqda. Bu iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Hukumatning xorijiy

investitsiya jalb qilishga qaratilgan siyosati mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiyalash va yangi texnologiyalarni joriy etishga katta ta'sir qiladi.

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ham boshqa ustuvor vazifalar qatorida milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlash, iqtisodiyot tarmoqlari barqaror o'sishiga erishish, raqamli iqtisodiyotni drayver sohaga aylantirish, investitsiya muhitini yaxshilash, moliyaviy resurslarni ko'paytirish, tadbirkorlikni rivojlantirish, hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan yuksaltirish, eksport salohiyatini oshirish choralarini ko'zda tutilgan.

Moliyaviy barqarorlik moliya muassasalari, bozorlar va bozor infratuzilmalarining ehtimoliy shoklar va nomutanosibliklarga bardosh bera olishi, shu bilan birga, moliyaviy vositachilik funksiyalarini bajara olmaslik ehtimolini pasaytirish qobiliyatidir. Moliyaviy barqarorlik maqsadi alohida moliya muassasasi

emas, balki butun moliya tizimi barqarorligini ta'minlashdan iborat. Moliyaviy barqarorlik iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi asosi hisoblanadi.

Qachonki banklar, boshqa kredit tashkilotlari va moliya bozorlari iqtisodiy tuzilmalarning bir maromda ishlashini ta'minlab, iqtisodiyotdagi ishtiroki va uning o'sishi uchun zarur moliyaviy investitsiyalar taqdim eta olsagina moliyaviy tizim barqaror hisoblanadi. Aks holda, beqaror tizimda iqtisodiy shoklar real iqtisodiyotga noxush ta'sir ko'rsatishi, kreditlashni izdan chiqarishi va kutilganidan ziyod xatarga olib kelishi, bandlik qisqarishi va iqtisodiy faollik susayishi mumkin.

Moliyaviy beqarorlik sharoitida moliya tizimi iqtisodiyot uchun zarur moliyaviy xizmatlarni taqdim eta olmaydi. Masalan, yirik moliya tashkilotidagi qiyinchiliklar moliyaviy beqarorlikni yuzaga keltirishi ehtimoli bor. Bundan tashqari, bitta muassasadagi

muammolar banklararo operatsiyalar tufayli tizimning bir-biriga o'zaro qattiq bog'langan boshqa tashkilotlariga ham tarqalishi mumkin. Muassasalarning umumiy faoliyati butun moliya tizimi uchun xavfni, ya'ni tizimli xavfni yuzaga keltirishi, ishonchli bo'lib tuyulgan alohida tashkilotni ham moliyaviy beqarorlikka olib kelishi hech gap emas.

O'zbekistonni 2030-yilgacha ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish konsepsiyasida milliy barqaror rivojlanish maqsadlari yo'lida qilinadigan ishlar belgilab olingan. Xususan, bozor iqtisodiyoti tizimiga o'tishni tezlashtirish, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy himoyaning samarador mexanizmlarini joriy qilish, davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish, ekologik siyosatni to'g'ri olib borish kabi vazifalar qo'yilgan.

BMTning hamkorlik dasturiga asosan, 2030-yilgacha barqaror rivojlanish maqsadlari har bir shaxsning qiziqishini inobatga olish, inson huquqlarini ta'minlash, gender tenglik va ayollar uchun imkoniyatlarning kengaytirilishi, tashqi ta'sirlarga chidamlilik, barqarorlik, hisobdorlik prinsiplari asosida amalga oshirilishi lozim.

O'zbekistonda 2017-yildan buyon bozorlarni liberallashtirish va boshqaruvni yaxshilashga qaratilgan iqtisodiy islohotlar tufayli barqaror o'sish sur'atlari saqlanib qoldi. 2023-yilda yalpi ichki mahsulot (YIM) kuchli tashqi talab, iste'mol va investitsiyalar o'sishi hisobiga 6 foiz oshdi. Hukumat 2030-yilga kelib, aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulotning 10 foiz o'sishini talab qiladigan yuqori o'rta daromadli maqomini olishni maqsad qilgan. O'zbekiston iqtisodiyoti tabiiy resurslar, xususan, oltin eksportiga bog'liqligicha qolmoqda. Xizmat ko'rsatish sohasi kengayishda davom etib, yalpi qo'shilgan qiymat (YQQ) 41,6 foizdan 43,4

foizga oshdi, axborot va aloqa xizmatlari esa 24,2 foiz eng yuqori o'sishni ko'rsatdi. Mehnat bozori ushbu siljishlarni aks ettiradi, ish bilan bandlikning eng yuqori foiz o'sishi axborot-kommunikatsiya xizmatlarida qayd etilgan.

Suvdan va tabiiy gazdan samarasiz va noto'g'ri foydalanish uzoq muddatli barqarorlikka tahdid tug'dirayotgani qatorida ekologik barqarorlik ham tashvishga solmoqda. Taraqqiyotni davom ettirish uchun O'zbekiston islohotlarni chuqurlashtirishi, xususiy sektorni mustahkamlashi, inson kapitali va barqaror rivojlanishga sarmoya kiritishi kerak.

O'zbekiston 2017-yildan boshlab iqtisodiy islohotlar va liberalizatsiya yo'nalishida katta qadamlar tashlab, iqtisodiyotning ochiqligi va xalqaro integratsiyasini kuchaytirishga harakat qilmoqda. Ushbu jarayon mamlakatning global iqtisodiyotga integratsiyasiga turkii bo'ldi. Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishga intilish, mintaqaviy va global savdoni rag'batlantirish, iqtisodiy diplomatiyani rivojlantirish kabi chora-tadbirlar O'zbekistonning iqtisodiy integratsiyasini kuchaytirdi. Bundan tashqari, yangi tashqi savdo siyosati, ya'ni samoyalarni jalb qilish va xorijiy bozorlarda o'z mahsulotlarini taklif etish mamlakatning iqtisodiy o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. O'zbekistonning Rossiya, AQSH, Xitoy, Turkiya va boshqa mamlakatlar bilan iqtisodiy aloqalari yanada mustahkamlandi. Bundan tashqari, Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan tashqi siyosati mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish va global iqtisodiyotdagi o'mini oshirishga yordam beradi.

Qisqacha aytganda, har qanday iqtisodiyotning jadal rivojlanishida islohotlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning samarasi har doim aholi turmush tarzida qay darajada aks etishi esa taraqqiyot jadalligini belgilab beradi.

Kun mavzusi

Bugun O'zbekiston urbanizatsiyaning yangi, hal qiluvchi bosqichiga kirib bormoqda. Aholi sonining yil sayin o'sishi, mehnat resurslarining shaharlar tomon yo'nalishi va iqtisodiy faollikning asosan markazlarda jamlanishi uy-joy siyosati va shaharsozlikka an'anaviy yondashuvlar samara bermasligini ochiq ko'rsatmoqda.

Mamlakatimizning iqtisodiy imkoniyati kengayib, aholi turmush sharoiti yaxshilanayotgani bois, uy-joyga talab yildan yilga oshmoqda. Muhimi, urbanizatsiya va uy-joy qurilishida yangicha, zamonaviy yondashuvlarni joriy etish tanlov emas, obyektiv zaruratga aylandi. Aholi nufusining jadal o'sayotgani, yoshlar ulushining yuqoriligi, ichki migratsiyaning kuchayishi shaharlarga yildan yilga qo'shimcha bosim yuklamoqda.

Ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatimizda o'rtacha aholi o'sish tendensiyasi yillik 2 foizni tashkil etmoqda. Agar bu jarayon ilmiy asosda rejalashtirilmasa, infratuzilma yetishmasligi, transport va ekologiya muammolari, ijtimoiy tengsizlik kuchayishi mumkin. Yangicha urbanizatsiya siyosati aynan shu xavflarni bartaraf etishga qaratilgan.

Endi shaharlar qaysi tomonga kengaysa bo'ladi degan mantiq bilan emas, balki qay tarzda barqaror rivojlanadi degan yondashuv asosida rejalashtirilmoqda. Ayni maqsaddan kelib chiqib, urbanizatsiya va uy-joy siyosati O'zbekistonda strategik transformatsiyaga aylandi. Bu boradagi maqsadli va samarali siyosat davlat uchun uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlaydi. Iqtisodiy o'sishni barqarorlashtiradi va aholi hayoti sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Urbanizatsiya bugun faqat shaharlarning geografik hajmi yoki aholi sonining ko'payishi emas, balki infratuzilma, transport, ijtimoiy xizmatlar, ekologiya va zamonaviy shahar muhitini kompleks rivojlantirish jarayonidir. Iqtisodiy jihatdan urbanizatsiya katta konsentratsiya effektini yaratadi. Shahardagi mehnat bozori kengayib, xizmat ko'rsatish, logistika, moliya, raqamli va kreativ sektorlar tez rivojlanadi. Aholi va biznesning yuqori zichligi xarajatlarni kamaytiradi, bilim va texnologiyalar almashuvini tezlashtiradi. Mehnat unumdorligini oshiradi va tadbirkorlik faoliyatini kengaytiradi. Davlat uchun bu investitsiyaviy jozibadorlikni

URBANIZATSIYA VA UY-JOY SIYOSATI

Shaharlar qay tarzda barqaror rivojlanadi?

mustahkamlash, soliq bazasini kengaytirish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish imkonidir.

Dunyo tajribasi urbanizatsiya samarasi uzoq muddatli strategiya va kuchli boshqaruv institutlarisiz amalga oshmasligini ko'rsatadi. Masalan, Singapur bir necha o'n yilda aholisi ko'p va resurslari cheklangan shahardan dunyodagi eng qulay, raqobatbardosh megapolisga aylandi. Bu puxta shaharsozlik rejasi, jamoat transporti va

uy-joy siyosati orqali amalga oshirildi. Seul esa infratuzilma va raqamlashtirishga yo'naltirilgan katta investitsiyalar orqali iqtisodiy va texnologik markazga aylandi.

O'zbekiston ham ana shunday strategik yo'lni bosib o'tmoqda. Biroq o'n yillar oldin mamlakatimizda urbanizatsiya sohasida ko'plab tizimli muammolar mavjud edi. Shaharlar uzoq muddatli turg'unlik holatida, hududlarni

rivojlantirish bo'yicha yagona strategiya yo'q edi. Ko'pgina shaharlarning bosh rejasi aholi o'sish sur'atiga mos kelmasdi. Transport, kommunal xo'jalik va muhandislik infratuzilmasi urbanizatsiya talabiga javob bermas, yo'llar tor, jamoat transportida tirbandlik yuqori va kommunikatsiyalar eskirgan edi. Ekologiya, obodonlashtirish va yashil hududlarga yetarli e'tibor qaratilmagan, uy-joy qurilishi esa ko'pincha ijtimoiy infratuzilmasiz amalga oshirilardi.

2017-yildan boshlab davlatimiz rahbari tashabbusi bilan shaharlarni kompleks rivojlantirish va urbanizatsiya davlat siyosatida ustuvor ahamiyat kasb eta boshladi. Shaharlarni rivojlantirishga tizimli va strategik yondashuv joriy etildi. Urbanizatsiya ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar doirasida asosiy yo'nalish sifatida belgilandi. Katta sarmoyalar yo'l tarmoqlari, jamoat transporti, muhandislik va kommunal xo'jalik, kommunikatsiyalar, suv va issiqlik ta'minoti, elektr tarmoqlarini modernizatsiya qilishga yo'naltirildi.

Eng asosiysi, shaharlar va hududlar o'rtasida transport aloqalari yaxshilanib, aholi mobilligi sezilarli darajada oshdi. Shahar muhitini inson uchun qulaylashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Yangi bog'lar, xiyobonlar, piyodalar yo'laklari va umumiy jamoat joylari barpo etilmokda.

Institutsional rivojlanishda muhim qadam o'tgan yili noyabrda Urbanizatsiya va uy-joy

bozorlari barqaror rivojlantirish milliy qo'mitasi tashkil etilishi bo'ldi. Prezidentimiz farmoni bilan qo'mita urbanizatsiya jarayoni, uy-joy qurilishi, renovatsiya va ipoteka sohasida davlat siyosatini yuritish, shuningdek, ushbu yo'nalishdagi dasturlarni muvofiqlashtirish va rivojlantirish bo'yicha vakolatli davlat organi deb belgilandi.

Qo'mita qarorlarning barcha bosqichini muvofiqlashtirish, dasturlarni rivojlantirish va nazorat qilish imkoniga ega. Milliy qo'mita tuzilgandan so'ng “Yangi O'zbekiston” massivlari va boshqa massivlarda ko'p kvartirali uylar qurilishi hamda Toshkent, Nukus va viloyatlardagi yirik shaharlar yagona boshqaruv tizimiga o'tdi. Bu tarqoq yondashuvdan kompleks va shahar rivojlanishini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Shu tariqa urbanizatsiya O'zbekistonda uzluksiz, strategik jihatdan rejalashtirilgan rivojlanish instrumentiga aylandi. Bu siyosat iqtisodiy o'sish, investitsiyaviy jozibadorlik va aholi hayoti sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi hamda davlat uchun uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlaydi. Murojaatnomada bu sohaga alohida e'tibor qaratilgani ham bejiz emas. Zero, urbanizatsiya jarayonini jadallashtirish, aglomeratsiyalar barpo etish, shaharlarni yashash uchun qulaylashtirish va aholining keng qatlamlari uchun munosib hamda hamyonbop uy-joyga ehtiyojini qondirish bugungi kunda faqat qurilish sohasining emas, balki ijtimoiy

adolat, iqtisodiy barqarorlik va kelajak avlodlar manfaatlarini ta'minlash bilan bog'liq strategik vazifadir.

Davlatimiz rahbari ushbu sohaga to'xtalar ekan, “Urbanizatsiya va shaharlarni barqaror rivojlantirish bo'yicha yangi islohotlarni boshlaymiz. Jumladan, shaharlar tartibsiz kengayishining oldini olish bo'yicha aniq mezonlarni belgilaymiz va shu orqali ekin maydonlari asossiz qisqarib ketishiga chek qo'yiladi”, deya ta'kidladi.

Shunday ekan, urbanizatsiya, eng avvalo, insonlar hayoti sifat uchun qilinadigan tanlovdir. Bu jarayonda yo'l qo'yilgan har qanday xato qimmatga tushadi. Chunki unumdor yerlar yo'qolishi, infratuzilmaga ortiqcha yuk tushishi va aholining ishonchi susayishi mumkin. Shu bois, bugun shaharlar rivoji tasodifiy emas, balki puxta o'ylangan siyosat, uzoq muddatli rejalashtirish va professional yondashuv asosida amalga oshirilishi nihoyatda muhim.

Prezidentimizga joriy yil 3-fevral kuni urbanizatsiya va uy-joy qurilishida yangicha yondashuvlarni joriy etish yuzasidan bo'lib o'tgan taqdimotda so'nggi 8 yilda mamlakatimizda 120 million kvadrat metr yoki 600 mingdan ziyod xonadonlar qurilib, foydalanishga topshirilgani, uy-joy sotib olishga ko'maklashish uchun 541 ming fuqaroga 103 trillion so'm kam foizli ipoteka krediti va subsidiyalar ajratilgani ma'lum qilindi.

Qayd etilganidek, qurilish ishlari ko'lami kengayigan qurilish materiallari sanoati rivojiga katta turki berib, ko'plab hududlarning drayveriga aylandi. Urbanizatsiya darajasi 1991-yildagi 40,3 foizdan 51 foizga yetdi.

Taqdimotda yer resurslaridan samarali foydalanish masalalariga ham alohida e'tibor qaratildi. Xalqaro tashkilotlar hisob-kitobiga ko'ra, aholi punktlarining tartibsiz kengayib borishi ayrim hududlarda kelgusida ekin yerlarining tanqisligiga olib kelishi mumkin. Shu munosabat bilan eskirgan uy-joy fondini yangilash, uy-joy qurilishida renovatsiya ulushini oshirish zarurligi ta'kidlandi.

Urbanizatsiya va uy-joy qurilishi jarayonini to'g'ri hamda samarali rejalashtirish uchun raqamli texnologiyalardan keng foydalanish muhim. Ayni maqsadda bosh va master rejalamning yagona ma'lumotlar bazasi, qurilishga tayyor yer maydonlari bazasi, ko'p kvartirali uylarning yagona geoxorobot bazasi, eskuro tizimi, quruvchilar reytingi va boshqalarni qamrab olgan “Uy-joy” axborot tizimi ishlab chiqildi.

Mazkur chora-tadbirlar natijasida aholining uy-joyga talablari hisobga olingan holda qurilish hajmi ortadi. Qurilayotgan uy-joylar esa barcha zarur infratuzilmaga ega bo'ladi. Urbanizatsiya jarayoni aniq belgilangan dasturlar asosida tashkil etiladi.

Lotfulla SUVONOV,
“Yangi O'zbekiston” muxbiri

